

СЪКАЗАНИЕ ЯФРОДИТИЯНА О БЫВЪШИИМЪ ВЪ ПЕРЬСЬЦЫИ ЗЕМЛИ ЧОУДЕСИ

Отъ перьсъ оувѣдѣнъ быстъ христосъ ис прѣва · не оутантъ бо сѧ ничесоже сжциихъ въ нихъ кънигъчии · о всѣмъ любвѣнѣ троуждающиихъ сѧ · ꙗкоже бо юстъ въ златахъ ковъчезѣхъ вѣваіано · и лежитъ въ свѣтилѣхъ цѣсарьскыихъ · се глаголюж оубо · юже слышахъ отъ сжциихъ въ нихъ жрьць ·

Коумирьница бо юстъ намѣнигыѧ ирты · си же юстъ об онѧ странѧ цѣсарьскыихъ домовъ · ѡже кврѣ цѣсарь съвѣдѣтель всего благочѣстїа бѣ сътворилъ · и поставилъ въ неи богъты образы златъты и сѣребръны · и оутворилъ ѧ каменїемъ многоцѣнньомъ · нъ да не съповѣдаж оутвари · продолжж слово · въ тѣ дни напысангыѧ дѣскы съказажтъ · вѣлѣзъшоу же цѣсарю въ коумирьницѧ тѧ · раздрѣшениѧ съномъ приѧтъ · рече жрьць проупни · порадоуж сѧ съ тобою владѣико · ира зачала юстъ въ жтробѣ · цѣсарь же осклаблъ сѧ рече юмоу · оумьръшиѧ ли въ жтробѣ иматъ · онъ же рече · юи · и оумьръшиѧ ожила юстъ · и жизнь раждаѣтъ·:

Цѣсарь же рече · чѣто се юстъ · съкажи ми · жрьць сѧтъ · истиннож · владѣико · годът приспѣлъ юстъ сѣде · всѣж бо ношѣ прѣбѣша образи ликъ точноше · мжжъскъ образъ и женъскъ · глаголюще сами къ себѣ · ходите да сѧ радоуѣмъ съ ирож · и рѣша мьнѣ · пророче · иди радоуи сѧ съ ирож · ꙗко вѣзлюбелѧ быстъ · азъ же отрѣхъ · кѣто иматъ вѣзлюбити несжщжж · они же глаголаахж · ожила юстъ · и по томъ не наречетъ сѧ ира а оураниѧ · великоѣ бо слѣнѣце вѣзлюбило ѧ юстъ · женъсциѧ же образи мжжъскыимъ глаголаахж · ꙗко помалѣюще дѣтаниѣ · ꙗко источникъ юстъ вѣзлюбленъ · нѣстъ бо ира · за дрѣводѣлж обѣщала сѧ · и глаголаахж мжжъсциѧ · ꙗко источникъ въ правѣдѧ нареченъ юстъ · приѣмлемъ · нъ имѧ юи мврїа юстъ · ꙗже въ ложеcнѣхъ ꙗко въ мори носитъ корабль мѣнога добра плѣнъ · аще ли источникъ та юстъ · да сѧ сице разоумѣваѣтъ · источникъ бо воды источникъ доуха присно истачаѣтъ · єдинж рыбж имжци · божиѣж ждож ѣмлемж · имѣже всь миръ ꙗко въ мори живжщѣ · своѣж плѣтиж крѣмитъ · добрѣ сѧте · ꙗко дрѣводѣлж иматъ та · нъ не бо отъ мжжа югоже раждаѣтъ дрѣводѣлж · тѣ бо раждаи сѧ дрѣводѣла старѣишны дрѣводѣльска отрокъ · трѣгжѣнѣ съставленъ небесныи крѣвѣ съдѣла прѣмждрыими хытросѣми · на троѣ вѣселеныѧ всѣѧ стропъ словесемъ съставль · прѣмждиша же образи пѣраше сѧ о ирѣ ти о источникѣ · и

їдиногласнѣ рѣша · съконьчаваѣщоу сѧ дѣни вси и всѧ оувѣмъ · и рече жрьць
цѣсарю · нѣнѣ оубо · владѣко · прѣбѣди прочіе дѣне · всѧко бо бѣдетъ дѣланію
коньчѣнѣи разоумъ · ꙗвлѣше сѧ оубо нѣстѣ просто тако·:

Прѣбывѣшоу же цѣсарю тоу · и видаѣщоу образѣ кинѣрѣнѣнѧ · и начаша гѣдѣшии
гѣсти въ гѣсли · и пѣсѣнивица пѣти · и ꙗкоже бѣаше вън жтрѣ четвероножѣнѣиихъ
и пѣтицѣ сѣребрѣнѣи и златѣ · кѣждо съвѣрѣшааше въ свои гласѣ · цѣсарю же грозѣноу
бывѣшоу · и всемоу наплѣнѣшоу сѧ страха · и хотѣщоу отити · не трѣпѣаше бо
самозѣрачѣнаѣго мѣтежа · рече же ємоу жрьць · прооувѣждѣ · цѣсарю · приспѣло бо
єстѣ коньчѣноє ꙗвлєніє · ꙗже бо богъ всѣхъ изволилъ єстѣ ꙗвити намъ·:

Ємоу же тако събесѣдованоу · отѣкры сѧ стропѣ · и въниде звѣзда свѣтѣла · и ста
надѣ коумиромѣ источѣника · и гласѣ бѣистѣ такѣ слышати · источѣниче господи ·
великоє слѣнѣце поустило мѧ єстѣ повѣдати ти коупѣно и слоужити ·
бесквѣрѣнѣноуємоу пѣсанию слоужѣ тебѣ · мати старѣишаѣго всѣхъ чинѣвъ
бывѣаѣши · невѣста тринѣнѣноуємоу и їдиномоу божѣствоу сѣщи · с прозѣваєтѣ
же сѧ невѣпѣсанѣи мѣдєнѣцѣ зачѣло и конѣцѣ · зачѣло оубо съпасѣ конѣцѣ же
пагоубѣ · ємоу оубо гласѣ възданоу · вси коумири падѣ ницѣ · їдиномоу
источѣникоу стоѣаѣщоу · въ немѣже обрѣте сѧ потѣченѣ цѣсарѣскѣи вѣнѣцѣ · имѣ на
сєбѣ отѣ каменє наричємаѣго анѣфѣраѣтъ ти отѣ змѣрагда · и каменѣма сѣма прилѣплєнѣ
звѣздѣ · врѣхоу же источѣника стоѣаше звѣзда·:

Повелѣ же цѣсарѣ съвѣрати всѣѧ прѣмѣдрѣнѧ раздрѣшаѣщиѧ знаменѣи · ꙗко ихъ
бѣаше подѣ цѣсарѣствіємѣ єго · зѣватєлємѣ же трѣбѣми потѣщаваѣщємѣ · приидѣ
вси въ коумирѣницѣ · и ꙗко оузѣрѣша звѣзды надѣ источѣникомѣ · и вѣнѣцѣ
звѣздѣнѣи съ каменіємѣи и коумирѣи на тѣлѣхъ лєжащи · рѣша · цѣсарю · корєнѣ
божѣскѣи и цѣсарѣскѣи въсклонилъ сѧ єстѣ · небєсѣнаѣго и зємѣнаѣго цѣсарѣ
образѣ приносѧ · источѣникѣ бо кѣринѣи виѣлиємѣскѣиѧ зємѣлѧ єстѣ дѣщи · вѣнѣцѣ
же образѣ цѣсарѣскѣи єстѣ · звѣзда же небєсѣноє єстѣ проповѣданіє · на зємѣи
чоудѣтворимѣ · из нѣдѣи въстѣло єстѣ цѣсарѣствіє · ꙗже жидѣвскѣи пѣмѣтѣ
отвѣрѣетѣ · а ꙗже падѣ бѣзи на тѣлѣхъ · съконьчѣніє чѣсти ихъ приспѣло єстѣ ·
пришѣдѣи бо старѣиши чѣсти дѣстоинѣи сѣи · како оставитѣ новѣи · сѣщиѧ въ нєи не
отвѣргѣ · нѣнѣ оубо · ѡ цѣсарю · поустѣи въ нєроусѣлимѣ · обрѣщи бо сѣиѣ
всєдѣрѣжитєлѣи тѣломѣ · тѣлєсѣнама дѣрѣжимѣи рѣжѣма жєнѣсѣкама · прѣбѣистѣ же

звѣзда та надъ источникѡмъ · наричємъимъ небєснѣи · дондєже поидѣ влѣсви ·
ти тогда съ тѣми поидє·:

Вечеръ же поздѣ зѣло яви сѧ єдиномоу въ тожде коумирьници дѡнисть съ
хоржгъвиж · глагола коумиромъ · источникъ не єдинъ по семь отъ васъ · нъ надъ
вами єсть · иже понавляѣтъ чловѣкъ вѣщъ · божия сълоучєниѧ сѣщъ · жрьче
проупиє · чѣто сѣдиши сѣдє дѣѧ · дѣѧниє вѣпъсаноє дѡспѣло єсть на ны · и єсть
намъ от сѡновита лица обличєномъ бѣти · єже лѣжѣ мѣчѣтаахомъ · мѣчѣтаахомъ
· и иниже владаахомъ · владаахомъ · къ сємоу не даємъ пророчєства · отѣта єсть
отъ насъ чѣсть · бє славѣ и бє щєсти бѣхѡмъ · єдинъ тѣчиж єсть · иже вѣзатъ
своѣ чѣсть·:

Рече же · не плещѡи · къ сємоу не испросѣтъ перьсє дѧи зємьнѣѧ ни вѣздѡушнѣѧ
· оуставли бо то пришѣлъ єсть · данѣѧ дѧи поущѣшѡуємоу приносѧ · прѣвѣи
образъ потварѣѧ и новѣи понавляѣѧ приспѣлъ єсть доухѡмъ · нєбо съ зємлєж
радоуєтъ сѧ · зємля же хвалитъ сѧ · небєснѣж славѣ приємлящи · єгоже не бѣ
горѣ · бѣстѣ долѣ · єгоже благооумнѣи чинъ не видѣ · зѣлооумнѣи видитъ ·
онѣмъ бо пламѣ вѣспрѣщѣѣтъ · а сѧмъ росѧ приидє · каринѣмъ благосѣлоучѣнѣи
источєникъ роди сѧ въ виѣлєѣмѣ · каѧ єсть источника благодѣтъ · лѡбѣзѣнѣ
небєсноуємоу бѣти · и благодѣтъ въ благодѣти мѣсто приѧти · жидѡвѣска зємля
процвѣтє · нѣнѣ же оуваждаѣтъ · странѣнѣимъ и иноплємєнѣникомъ сѣпѣтъ приидє
· трѡждаѣщѣимъ сѧ покон изобилоуєтъ · подобѣнѣ жєнѣ ликъ точѣтъ · глагольщѣѧ
· господи источєниче · питиє приносѧ · бѣвѣшнѣѧ мати свѣтила небєснаєго · облакѣ
отъ зноѧ орошѣѧи вѣсь миръ · поминѧи своѧ рабѣ · лѡбѣзѣнѣѧ госпоже·:

Цѣсарь же ни мѧла прѣмѣждѣ · поустѣ сѣщѣѧ влѣхѣѣ подѣ цѣсарѣствѣѣмъ єго съ
дарѣ · звѣздѣ ѧ наставльши · ꙗко же сѧ вѣзвратишѧ · повѣдашѧ ємоу приключѣшѧ
сѧ имъ · и тѣжде вѣпъсѧ на златѣ дѣскѣ сѣцє·:

Пришѣдѣше оубѡ въ иєроусалимъ · подвиже вѣсѧ знамєниє пришѣствѣѧ нашєго ·
глагольщѣимъ иєроусалимѧномъ · чѣто сє · сѣтъ · ꙗко прѣмѣдрѣимъ перьсѣскомъ
приити съ ꙗвлєниємъ звѣздѣнѣимъ · вѣпрашаахѣ же ны старѣѣшинѣѧ жидѡвѣсѣѣи
о бѣждѣщѣимъ · и чєсѡ же дѣлѧ єстє пришѣли · и отвѣщахомъ · ꙗко єгоже вѣ наричєтє
мєсѣж родилъ сѧ єсть · они же плещєваахѣ · и противити сѧ не дрѣзаахѣ ·

Ти же рѣша намъ · тако въ небеснаго сѣда · повѣдите ны · чѣто есте разоумѣли · мы же отвѣщахомъ имъ · въ невѣрованіемъ болите · и не имете вѣры ни съ клатвоу ни бес клатвы · нъ въслѣждаете весѣвѣтнѣноуемѣу своемуу разоумѣу · христосъ бо сынъ въшнѣаго родилъ сѣ естъ · расъпаѣа законъ вашъ и съборты · того дѣла влѣхваніемъ крѣпкомъ стрѣлаѣми · не крѣпѣ послушаєте имене сего · иже вънезапѣ прииде на въ·

Они же сами въ себѣ съвѣщавъше сѣ · молиша ны · да въземъше дары отъ нихъ · потаимъ тако · бо творѣахъ странами · да не бѣдетъ зазора въ нихъ · мы же отвѣщахомъ имъ · мы дары на чѣсть юмѣу принесли есмъ · такоже проповѣдати въшнѣе чѣдо въ нашеи странѣ и величѣство · вънегда раждааше сѣ · ти глаголете · въземъше дары явленоу намъ небеснѣимъ богомъ потаити · и прѣстѣпити своего цѣсарѣа заповѣди · или нѣсте почѣли · колико искоушениѣ примъше ассуриско · они же оубо явѣше сѣ · и зѣло мѣного мольше сѣ · поустѣша ны · цѣсарю жидовскоу приведъшоу ны къ себѣ · и глаголавъшоу къ намъ · и въпрашавъшоу · отвѣщахомъ юмѣу · о немъже и възмѣжати сѣ зѣло · и отидомъ отъ него · не послушавъше юго ни тако радѣника·

Приидомъ же таможе поущени · и видѣхомъ рождѣшѣи и рождѣнаго · звѣзда оуказаѣши владѣчѣнѣи младенѣ · рѣхомъ же матери · како сѣ прозѣваѣши · прѣславѣнаѣ мати · она же отрече · мариамъ · мы же рѣхомъ · отъ кѣѣа чѣди · она же рече · отъ сеѣа · сѣтъ · виолеѣмъскѣѣа зѣмѣа · мы же · не имѣ ли оубо никогоже мѣжа · она же рече · тѣчѣиѣ обѣщана бѣахъ · прѣждебрачѣнѣимъ бѣвъшемъ знаменіемъ · размышлѣѣши же ми о сихъ · сѣботѣ освѣтѣши · и слѣнѣцоу въшѣдъшоу · прииде ангѣлъ · благовѣстоуѣа ми прѣдивѣно рождѣниѣ нѣкоѣ · въспѣивавъши възѣпѣхъ · никакоже да бѣдетъ мѣнѣ се · господи · мѣжа бо не имамъ · и извѣща мѣ · тако изволениемъ божіимъ се рождѣниѣ имѣти · мы же рѣхомъ · мати матеремъ · вси божи перѣсѣсѣи блажиша тѣ · хвала твоѣа велиѣа · прѣвъзнесла бо сѣ юси паче всѣхъ славынѣихъ·

Отрѣча же сѣдѣаше на зѣмѣи · въторѣе лѣто имѣ · такоже сама глаголааше · малъ прикладъ имѣ образъ рождѣшѣѣа и · сама же бѣаше въсока тѣломъ · сѣмѣлъ блѣскъ имѣши · крѣговатомъ лицемъ и власти имѣши оувѣстѣ ·

Имаже обою обличіе написано имже въ странѣ своѣхъ занѣсомъ . и вѣстѣ положено
нашими ржками . идеже бѣ проречено . пѣсано сице . въ диопетовѣ коумирьници слѣнѣ
богоу великоуіемоу цѣсарю перьска дръжава въпѣса:

И възъмъ отроча кѣждо насъ . подрѣжа ю на ржкоу . и цѣловавѣше и поклонѣше сѧ
іемоу . дахомъ іемоу злато и ливанъ и змѣрънѣ . рекѣше іемоу . тебѣ творимъ
любѣзнь чѣсть . небесныи іисусе . инако не биша оустроена бѣла неоустроена .
аще би ты не пришълъ . инако не смѣсила сѧ биша вѣшныа съ нижьними . аще
би ты не съшълъ . не тольма бо сѧ спѣютъ слоужьба . аще кѣто раба поуститъ .
іельмаже аще кѣто самъ приидетъ . лѣпо се юстѣ твои прѣмждрѣи хѣтлости
сѧпостатѣ тако прѣхѣтрити . отроча же смѣташе сѧ . и плескаше хвалениемъ и
словесемъ нашими:

И поклонѣше сѧ матери юго . и та же нѣ почѣвши . и мѣи ѣхъ прославѣше . придохомъ
на мѣсто идеже бѣахомъ обитали .

бывѣшоу оубо вечероу . прииде къ намъ страшнѣи и оужастнѣи ангелъ . глагола
намъ . скоро изидѣте . да не подѣимете сего свѣта на сѧ . мѣи же оужастнѣи рѣхомъ
· кѣто юстѣ твори свѣтъ на насъ великыа слѣи . ѡ воєводо божии . онъ же
рече . иродѣ . нѣ бѣставѣше абию . идѣте съ миромъ съпасіени . мѣи же оускорѣше и
вѣсѣдѣше на сильны конѣ . отидомъ отътѣдоу съ вѣсѣмъ потѣщаниемъ . и
съповѣдахомъ всѣа . іаже видѣхомъ въ іероусалимѣ:

Се оубо толико о христѣ съповѣдахомъ вамъ . вѣмъ же оубо христосъ съпасъ намъ
бывѣшъ . томоу слава и дръжава въ вѣкы вѣкомъ . аминъ: